

คตินิยมและคติชนปักษ์ใต้ในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้: กรณีศึกษาวันการคำกาพย์

ธวัชรรัตน์ พรหมวิเศษ

วรรณกรรมลายลักษณ์ท้องถิ่นภาคใต้ในยุคที่บันทึกในหนังสือชุดและใบลานหลายเรื่องได้รับอิทธิพลมาจากวรรณกรรมของราชธานีหรือวรรณกรรมจากภาคกลาง ส่วนหนึ่งมีเค้าเรื่องมาจากวรรณกรรมในปัญญาสชาดก ซึ่งมีส่วนคล้ายคลึงกับวรรณกรรมในภูมิภาคอื่นของประเทศไทยด้วย เช่น เรื่อง หอยสังข์ พระรถเมรี มโนหรานิบาต และสุบินชาดก เป็นต้น แต่ยังมีวรรณกรรมบางเรื่องที่เชื่อกันว่าประพันธ์ขึ้นใหม่และมีเค้าโครงเรื่องใหม่ที่ไม่ได้อิงอยู่กับวรรณกรรมท้องถิ่นอื่น เช่น เรื่อง นายตัน วันการ ปोंครก เจ็ดจา และภาชีตลูงสอนหลาน เป็นต้น กล่าวเฉพาะเรื่องวันการซึ่งประพันธ์ด้วยกาพย์หลายชนิดนั้น มีลักษณะการประพันธ์ที่ถ่ายทอดลักษณะเฉพาะของคนใต้อย่างโดดเด่น ทั้งกลวิธีการใช้ภาษาถิ่น อารมณ์ขัน ขนบการประพันธ์ ตลอดจนคตินิยมต่างๆ ที่แสดงให้เห็นสังคมและวัฒนธรรมของชาวใต้อย่างเด่นชัด ทำให้พอจะเข้าใจได้ว่าวันการคำกาพย์ไม่น่าจะได้รับอิทธิพลมาจากวรรณกรรมของท้องถิ่นอื่น ทว่าเมื่อพิจารณาในแง่โครงสร้างของเรื่องกลับพบว่าวรรณกรรมเรื่องนี้มีส่วนสัมพันธ์กับวรรณกรรมนิทานของชนชาติไทที่แพร่กระจายอยู่ในแผ่นดินสุวรรณภูมิอย่างแยบยล บทความนี้จึงขอเสนอลักษณะของการแพร่กระจายดังกล่าวตามแนวคิดของการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม ควบคู่ไปกับการนำเสนอคตินิยมและคติชนปักษ์ใต้ที่ปรากฏอยู่ในท้องเรื่อง ตามแนวทางของการศึกษาวรรณกรรมในแง่สหบท

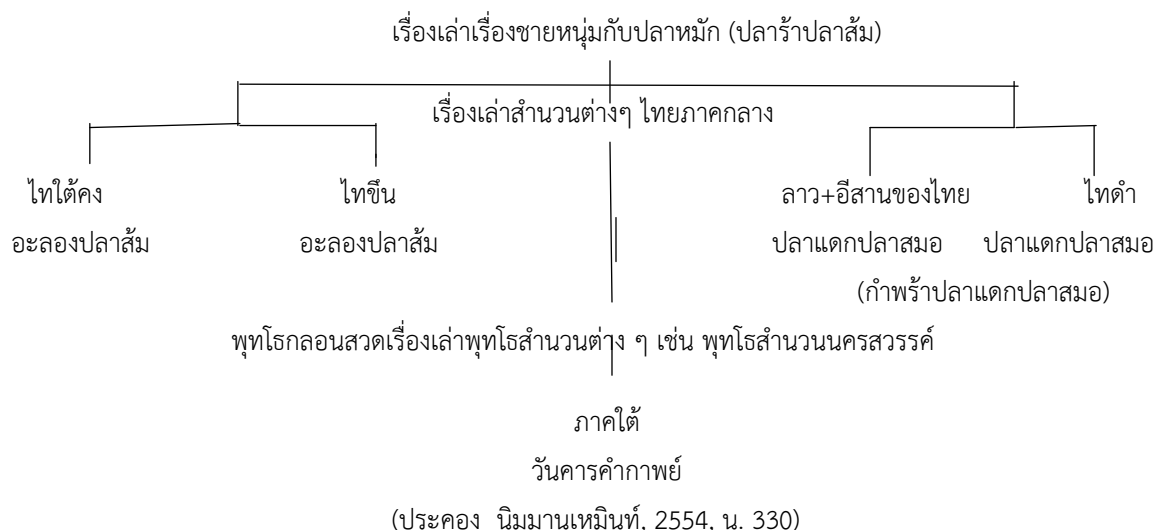
วันการคำกาพย์มีลักษณะเป็นทั้งนิทานประโลมโลก นิทานมหัศจรรย์ นิทานจักรๆ วงศ์ๆ และนิทานหัสดิ เหตุที่กล่าวว่าเป็นนิทานประโลมโลกเนื่องจากมุ่งเน้นความบันเทิงเป็นสำคัญพร้อมทั้งสอดแทรกเรื่องราวความรักความใคร่ซึ่งถือเป็นสิ่งขุรสของเรื่อง ที่กล่าวว่าเป็นนิทานมหัศจรรย์ เพราะเป็นเรื่องเหนือความเป็นจริง มีเรื่องเหาะเหินเดินอากาศ ตัวละครมีของวิเศษหรืออาวูวิเศษ และมีตัวละครที่เป็นอมมนุษย์ นิทานมหัศจรรย์มักเป็นนิทานแบบจักรๆ วงศ์ๆ ด้วย เนื่องจากมีตัวละครเป็นกษัตริย์ เจ้าเมือง เจ้าหญิง เจ้าชาย หรืออยู่ในชนชั้นปกครอง และมีการใช้คำราชาศัพท์แทรกอยู่ตลอดเรื่อง ที่กล่าวว่าเป็นนิทานหัสดิเนื่องจากเป็นเรื่องชวนหัว มีสำนวนภาษาที่แสดงอารมณ์ขันตามอย่างชาวใต้อย่างชัดแจ้ง แม้แต่ตอนที่เป็นบทอัศจรรย์ก็แทรกอารมณ์ขันอย่างแยบคาย

วันการคำกาพย์แพร่หลายในจังหวัดนครศรีธรรมราชมากเป็นพิเศษ โดยพบแทบทุกอำเภอ เช่น อำเภอเมือง อำเภอลานสกา อำเภออ่อนพิบูลย์ และ อำเภอชะอวด ต้นฉบับบันทึกในหนังสือชุดชาวแต่ละฉบับมีเนื้อความตรงกัน เคยตีพิมพ์เป็นหนังสืองานฌาปนกิจศพ นายแป้น นาควนิช ในปี พ.ศ. 2515 และเคยตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์เสียงราษฎร์ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนครศรีธรรมราช (ชวนเพชรแก้ว, 2548, น. 225) วรรณกรรมเรื่องนี้บอกว่่าแต่งขึ้นในปีจอ จัตวาศก เดือน 11 ขึ้น 1 ค่ำ วัน

พทุทสบัติ แต่ก็ไม่ไ้ระบุปี พ.ศ. ไ้ จึงไม่อาจระบุได้แน่ชัดเนื่องจากปีจอจัตวาศกมีหลายพ.ศ. ได้แก่ พ.ศ. 2225, พ.ศ. 2345 และ พ.ศ. 2465 อาจเป็นไปได้ว่าน่าจะแต่งในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ สมัยรัชกาลที่ 3 เนื่องจากมีความคล้ายคลึงกับวรรณกรรมเรื่องพุทโทคำกาพย์ ซึ่งพบต้นฉบับที่อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี และพุทโทคำกาพย์ระบุว่าเขียนจบในปี พ.ศ. 2391 ในสมัยรัชกาลที่ 3 (ชวน เพชรแก้ว, 2548, น. 226) หรืออาจแต่งในปี พ.ศ. 2465 สมัยรัชกาลที่ 6 เนื่องจากมีข้อสนับสนุนจากเนื้อความที่กล่าวว่า “สิบสสิ่งพึงรู้ท่านผู้อ่าน” ซึ่งนิยมใช้ในสมัยรัชกาลนี้ แต่ก็ยังมีเนื้อเรื่องบางตอนที่กล่าวถึงวังหลวง วังหน้า ซึ่งยกเลิกไปแล้วในสมัยรัชกาลที่ 6 หรืออาจเป็นเพราะกวีแต่งตามของเก่า ผู้แต่งเป็นกวีชื่อท่อมหรือนายท่อมอาจจะเป็นผู้คัดลอกมาอีกทอดหนึ่ง (ณัฐวุฒิ สุทธิสงคราม, 2522, น.177) คำประพันธ์ที่ใช้แต่งเรื่องวันการคำกาพย์ ประกอบด้วยกาพย์ยานี 11 จำนวน 7 ตอน 635 บท กาพย์สุรางคนางค์ 28 จำนวน 5 ตอน 90 บท และกาพย์ฉบั้ง 16 จำนวน 1 ตอน 28 บท (ชวน เพชรแก้ว, 2547, น. 226) กาพย์ถือเป็นลักษณะคำประพันธ์ที่โดดเด่นของชาวใต้ โดยเฉพาะคำประพันธ์ประเภทกาพย์สุรางคนางค์นั้น ชาวใต้นิยมเรียกกันว่า “ราบ”

เนื้อหาของเรื่องกล่าวถึงวันการบุตรของเศรษฐีพุทโธกับนางวรลักษณนี้องสาวของท้าวอาทิตย์เจ้าเมืองพรรณรังษี เมื่อวันการเกิดมารดาที่สิ้นชีวิตเศรษฐีผู้เป็นบิดาจึงกระโดดเข้ากองไฟตายตาม ท้าวอาทิตย์จึงหาแม่หม่มซึ่งบุตรเพิ่งตายชื่อยายทองประสาธรรยาตาใส่ผู้มีอาชีพเป็นควาญควาญมาให้เลี้ยงดูวันการ จนเมื่อวันการอายุครบ 15 ปี ตายายจึงให้เข้าเฝ้าท้าวอาทิตย์เป็นประจำ วันการแม่เป็นหลานเจ้าเมืองแต่ก็ยากจนเนื่องจากทรัพย์สมบัติของพ่อแม่ตกไปเป็นของแผ่นดินจนหมด เมื่อเจอนายเรือสำเภาที่มาเข้าเฝ้าท้าวอาทิตย์จึงฝากปลาหูกเค็มขึ้นรถไฟขายที่เมืองไพลาลี ไปถึงมือนางวันจันทร์มเหสีของท้าวอำไพ เจ้าเมืองไพลาลี ซึ่งป่วยอยู่แต่ต้องการเสวยปลาหูกมาก เมื่อได้กินก็หายป่วย ท้าวอำไพจึงหลอมเงินและทองใส่มะพร้าวกะทิ รวม 2 ผล ส่งไปให้เจ้าของปลาหูก วันการไม่รู้ว่าย่างในมะพร้าวเป็นเงินและทองจึงฝากมะพร้าวไปขายอีก คราวนี้นายสำเภานำไปขายที่เมืองไกรลาส ท้าวพาลวงศ์เจ้าเมืองไกรลาสลุ่มป่วยด้วยโรคสันนิบาตประสงคจะเสวยมะพร้าวกะทิ เมื่อได้มะพร้าวของวันการและพบว่ามียเงินและทองอยู่ดีใจจนลืมความป่วยไข้จึงมอบศรีสิทธิ์ฝากไปให้วันการ วันการก็ฝากศรไปขายอีก คราวนี้นายสำเภานำไปขายที่เมืองปัญจา ท้าวปัญจามีธิดาสาวสวยชื่อนางวันพุด นางวันพุดเมื่อแรกประสูติได้ถือดวงแก้วจินดาออกมาจากครรภ์ด้วย ดวงแก้วนี้สามารถเนรมิตได้ทุกสิ่ง ท้าวสี่เศียรอสุรา ยักษ์ซึ่งเป็นเจ้าเมืองกรุงดาวันปรารถนาจะได้นางวันพุดมาเป็นมเหสี แต่ท้าวปัญจาไม่ยอมยกให้ ท้าวสี่เศียรอสุราจึงยกทัพมาตีเมืองปัญจา เมืองปัญจาจึงได้ใช้ศรีสิทธิ์ของวันการฆ่ายักษ์ตาย ท้าวปัญจาได้ตอบแทนวันการด้วยการส่งนางวันพุดใส่หีบกลไปให้วันการ ระหว่างรบและระหว่างที่นางวันพุดอยู่ในหีบกลนี้พระวิษณุกรรมได้ลงมาจากสวรรค์เพื่อช่วยเหลือนางวันพุดมาโดยตลอด วันการจึงได้ครองรักกับนางวันพุด และอาศัยอำนาจของดวงแก้ววิเศษที่นางวันพุดมีไปเนรมิตหรือ “ขบ” เมืองใหม่ขึ้น

วรรณกรรมเรื่องวันการคำกาพย์มีโครงเรื่องที่สัมพันธ์กับวรรณกรรมนิทานของชนชาติไท โดยถือเป็นเรื่องเล่าในกลุ่มวัฒนธรรมข่าว และเป็นเรื่องเล่าของชายหนุ่มกับปลาหมึก (ปลาร้าปลาส้ม) ดังแผนผังการแพร่กระจายดังนี้

ประคอง นิมมานเหมินท์(2554, น. 329) ได้กล่าวถึงเรื่องเล่าปลาร้าปลาส้มสำนวนต่างๆ และได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า วรรณกรรมเรื่องนี้แสดงถึงความสัมพันธ์ของกลุ่มชนชาติไทย ไท อย่างน่าสนใจ กล่าวคือในแง่ความสัมพันธ์ของคนไทยใหญ่กับคนไทจีนนั้นมีตัวละครที่เป็น “อะลอง” หรือพระโพธิสัตว์เหมือนกันแสดงถึงความสัมพันธ์กับชาวพม่า ส่วนสำนวนลาวและไทดำมีความคล้ายคลึงกันในการเลือกปลาสมอมารับเป็นปลาร้าหรือปลาแดก ข้อสังเกตดังกล่าวนี้พิจารณาได้ว่า เรื่องนี้เป็นนิทานเก่าแก่ของกลุ่มชนชาติไทแล้วแพร่กระจายออกไปทั้งในกลุ่มคนไทที่นับถือพุทธศาสนาและไม่นับถือพุทธศาสนา หลังจากนั้นจึงมีการนำไปบันทึกวรรณกรรมลายลักษณ์และได้ต่อเติมเรื่องราวเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังพิจารณาได้ว่ากลุ่มไทดำรับเรื่องนี้มาจากลาวเนื่องจากไทดำรับอักษรลาวไปใช้จึงปรากฏวรรณกรรมหลายเรื่องที่รับไปจากลาวด้วยเช่น ชูลูนางอ้ว ผีน้อย และ ท้าวเจือง เป็นต้น วรรณกรรมเรื่องนี้ยังแพร่กระจายอยู่ในแถบภาคอีสานด้วย และได้ปรากฏในวรรณกรรมกลอนสวดของภาคกลางเรื่องพุทธโธ โดยได้ขยายความออกไปว่าตัวเอกฝ่ายชายต้องผ่านขั้นตอนต่างๆ 3 ขั้นตอน จึงจะได้พบกับตัวเอกฝ่ายหญิง และเค้าโครงเรื่องเดียวกันนี้พบในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่องวันคารคำกาพย์ด้วย แต่วันคารคำกาพย์น่าจะรับมาจากสำนวนอื่นไม่ใช่กลอนสวดเรื่องพุทธโธโดยตรง จึงปรากฏการเปลี่ยนชื่อตัวละครเอกไปเป็นชื่อของบิดาแทน เรื่องเล่าปลาแดกปลาส้มสำนวนต่างๆ ปรากฏดังนี้

เรื่องเล่าของคนไทดำเรื่องปลาแดกปลาสมอกำลังชายกำพริที่ตกปลาได้ปลาสมอ จึงนำไปทำปลาร้าฝากพ่อค้าออกเรือไปขายต่างเมือง บังเอิญเจ้าเมืองนั้นป่วยหนักและอยากกินปลาร้าปลาสมอมาก เมื่อได้กินสมใจก็หายป่วยจึงยกธิดาผู้เลอโฉมและเงินทองเป็นของรางวัลให้แก่ชายกำพริ ต่อมาเจ้าเมืองอีกเมืองหนึ่งอยากได้พระธิดาไปเป็นภรรยาจึงเกิดการต่อสู้กันขึ้น ชายกำพริเป็นฝ่ายชนะแต่เจ้าเมืองก็เสียชีวิต ชายกำพริจึงได้ครองเมืองแทน

เรื่องเล่าของวรรณกรรมลาวเรื่องท้าวกำพริปลาแดกปลาสมอ ดำเนินเรื่องแบบชาดก กล่าวถึงพระพุทธเจ้าได้ตรัสเทศนาชาดกเรื่องนี้ว่า ท้าวบุษบาผู้กำพริอาศัยอยู่กับย่า วันหนึ่งไปตกปลาหมอได้เป็นจำนวนมาก ส่วนที่เหลือก็หมักทำปลาร้าและได้ฝากพ่อค้าสำเภาไปขาย พระอินทร์ได้เปลี่ยนปลาร้าให้เป็นปลาร้าทิพย์ที่มีกลิ่นหอม พ่อค้าสำเภาได้นำปลาร้าไปถวายพระเจ้าหลานน้ำ พระเจ้าหลานน้ำ

พึงใจมากจึงฝากเพชรนิลจินดาใส่ในไหกลับคืนไปให้และฝากบอกว่าส่งคืนปลาร้า ท้าวบุษบาไม่ได้เปิดดูจึงฝากไปขายต่อ พ่อค้าได้นำไปถวายพระเจ้าตุ่มวางฟ้าฮ่วน เมื่อพระเจ้าตุ่มวางฟ้าฮ่วนเปิดดูพบเพชรนิลจินดาจึงฝากงาช้างกลับคืนไปให้โดยนางมาสาธิดาใส่ไว้ในงาช้างด้วย ท้าวบุษบากับยาก็ได้แบกงาช้างกลับบ้าน ระหว่างการเดินทางนางมาสก็แอบมาหุงหาอาหารไว้ให้ จนท้าวบุษบาจับได้และได้นางเป็นภรรยาในที่สุด ต่อพระเจ้าพรหมทัตแห่งเมืองพาราณสีทราบข่าวจึงคิดอุบายฆ่าท้าวบุษบาเพื่อช่วงชิงนางมาสแต่ไม่เป็นผล นางมาสได้ย่อนแผนคืนจนท้าวพรหมทัตเสียชีวิตลง ท้าวบุษบาจึงได้ครองเมืองพาราณสีสืบมา

เรื่องเล่าวรรณกรรมไทเหนือจากเขตปกครองตนเองใต้คง สาธารณรัฐประชาชนจีน เรื่องอะลองปลาส้ม กล่าวถึงชายยากจนฝากปลาส้มให้พ่อค้าไปขายต่างเมือง พระราชาและพระราชินีของเมืองนั้นเสวยแล้วกลับเป็นหนุ่มสาวจึงเสกลูกสาวชื่อนางจันตาใส่ในงาช้างไปให้ โดยนางงาช้างใส่ในไหปลาส้ม นางจันตาออกจากงาช้างมาคอยดูแลชายยากจนเป็นอย่างดี จนชายหนุ่มได้นางเป็นภรรยาในที่สุด

เรื่องเล่าวรรณกรรมไทจีนหรือไทเขิน เมืองเชียงตุง สหภาพพม่า เรื่องอะลองปลาส้ม กล่าวถึงชายกำพร้าชื่อสุทธา พระอินทร์ได้มามอบเครื่องมือจับปลาให้ สุทธาได้ปลามากก็นำมาทำปลาส้ม และได้นำไปถวายพระเจ้าพรหมทัต พระเจ้าพรหมทัตจึงยกราชธิดาชื่อนางมณีกาให้ไปเป็นภรรยา ต่อมาพระยาสาเกียดอยาได้นางมณีกาไปเป็นภรรยาจึงสั่งให้สุทธานำสัตว์ต่างๆ ไปชนกับตน สุทธาชนะทุกครั้ง จนกระทั่งมีเหตุให้ไฟไหม้เมืองสาเกียดจนหมด พระอินทร์จึงได้ลงมาเนรมิตเมืองใหม่ให้สุทธาปกครอง

ส่วนวรรณกรรมลายลักษณ์ของภาคกลางซึ่งเป็นกลอนสวดชื่อเรื่องพุทโธ กล่าวถึงพระโพธิสัตว์จุติมาเป็นลูกของตยายผู้ยากไร้ว่า พุทโธเป็นคนเกียจคร้าน วันหนึ่งเกิดวิตกว่าถ้าทำอะไรไม่เป็นต่อไปจะลำบาก จึงคว่ำส้อมไปหาปลา พระอินทร์เนรมิตปลาซ่อนตายไว้ให้ พุทโธจึงนำมาย่างและฝากพ่อค้าไปถวายพระราชาเพื่อแลกกับผ้า พระราชาประหลาดใจหาปลาซ่อนอย่างมาแช่น้ำดองไม่เป็นกระสายยา เมื่อได้ปลาของพุทโธจึงหายประชวรและได้มอบกลองที่บรรจุแก้วแหวนเงินทองส่งไปให้พุทโธ กลองนี้ผู้มีบุญเท่านั้นจึงจะมองเห็นของมีค่าข้างในได้ พุทโธได้ฝากกลองไปขาย พ่อค้านำไปถวายโอรสของพระราชาเมืองหนึ่ง พระโอรสสามารถมองเห็นแก้วแหวนเงินทองจึงได้ส่งศรพรหมมาศตอบแทนพุทโธ พุทโธส่งศรไปขายอีก พ่อค้านำไปถวายเจ้าเมืองมัทราช เจ้าเมืองมัทราชนำไปแผลงศรเอาชนะข้าศึกที่ยกทัพมาแย่งชิงนางพิมพาผู้เป็นธิดาได้ เจ้าเมืองมัทราชจึงส่งนางพิมพาไปให้พุทโธ ต่อมาพระยาชาติศัตรูอยากได้นางพิมพาเป็นมเหสี จึงออกอุบายให้พุทโธไปเอน้านมนาค น้านมเสือ น้านมราชสีห์ และน้านมช้าง มาให้ได้ภายใน 7 วัน พุทโธได้แหวนของนางพิมพาช่วยคุ้มครอง และได้ฤาษีคอยช่วยเหลือจึงได้น้านมต่างๆ มาสำเร็จ พร้อมทั้งได้ภรรยาเป็นที่เป็นที่ธิดาของพญานาค ฑิตราชสีห์ ฑิตาขสีห์ และธิดาเสือมาครองคู่ด้วย ภายหลังธิดาเหล่านี้ลากลับเมืองตน

ในแง่หนึ่งเป็นไปได้ว่าวรรณกรรมเรื่องพุทโธคำกาพย์ที่พบในภาคใต้ น่าจะได้เค้าเรื่องไปจากเรื่องพุทโธของภาคกลางนั่นเอง เพราะปรากฏอนุภาคปลาซ่อนอย่าง ชื่อตัวละคร และเหตุการณ์บางส่วนคล้ายคลึงกัน เพียงแต่ได้ปรับเปลี่ยนภาษาและรูปแบบคำประพันธ์ไปเป็นธรรมเนียมนิยมของหัวเมืองทะเลใต้แทน ในขณะที่เรื่องวันการคำกาพย์กลับปรากฏรายละเอียดของท้องเรื่องที่ซับซ้อนกว่า ทั้ง

รูปแบบคำประพันธ์ ตัวละคร และอนุภาคอื่นๆ ที่ไม่พบในวรรณกรรมเค้าเรื่องเดียวกันนี้ ที่สำคัญปลาแดก ปลาช่อนอย่าง ได้ถูกปรับเปลี่ยนไปเป็นปลาทุเค็มซึ่งเป็นอาหารในวัฒนธรรมภาคใต้แทน หากจะกล่าวว่า เรื่องวันการได้แปลงเรื่องปลาแดกปลาช่อนไปเป็นแบบฉบับปลาทุเค็ม และแต่งเติมหน้าตาพร้อมปรับเปลี่ยนบุคลิกเสียใหม่ จึงแทบไม่เหลือเค้าเดิมก็ไม่น่าจะผิดนัก โดยเฉพาะหากไม่พบโครงสร้าง เหตุการณ์ของการแลกเปลี่ยนสินค้า และการนำเสนออนุภาคของการนำปลามาถนอมอาหาร

เมื่อพิจารณาโครงสร้างดังกล่าวนี้ก็จะพบว่าแม้ต้นกำเนิดของเรื่องวันการจะเดินทางไกลมาจาก ลุ่มแม่น้ำโขง แต่ด้วยสภาพภูมิศาสตร์และวัฒนธรรมร่วมบางประการจึงทำให้เรื่องเล่านี้สามารถสอดคล้องกับ วัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ได้อย่างไม่ขัดเขินเสมือนเป็นเรื่องเล่าที่อุบัติขึ้นในท้องถิ่นนั่นเอง วัฒนธรรมร่วม ดังกล่าวได้แก่ การแลกเปลี่ยนสินค้าผ่านการเดินทางทางเรือ อันเป็นข้อสรุปได้ว่าวัฒนธรรมของ ชนกลุ่มไท ไทย แต่เดิมมาให้ความสำคัญกับการสัญจรทางเรือเป็นสำคัญ นอกจากนี้วัฒนธรรมการนำปลา มาถนอมอาหารก็เป็นวัฒนธรรมร่วมของกลุ่มชนในวัฒนธรรมข้าว ที่เติบโตมาจากวาทกรรม “ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว” จนกลายมาเป็นวาทกรรมที่เรียกขานอาหารว่า “กับข้าวกับปลา” หรือ เรียกการกินอาหาร ว่า “กินข้าวกินปลา” อันสื่อความหมายว่าปลาน่าจะเป็นอาหารที่เป็นรากเหง้าของกลุ่มชน โดยแต่ละพื้น ที่ต่างมีภูมิปัญญาใน การปรุงอาหารจากปลาได้แตกต่างกันออกไป

การแพร่กระจายของนิทานกลุ่มปลาหมักนี้น่าจะสอดคล้องกับประวัติศาสตร์ของชนชาติไทยที่ คนในตระกูลไทย-ลาว ตั้งแต่ยุคก่อนอยุธยาได้เคลื่อนย้ายจากลุ่มน้ำเจ้าพระยา ผ่านเมืองเพชรบุรี จนไปถึง ดินแดนคาบสมุทรมลายู และได้ตั้งหลักอยู่ที่เมืองนครศรีธรรมราช ก่อนที่จะกระจายไปที่อื่นๆ ของ ภาคใต้ ด้วยเหตุนี้จึงมีวรรณกรรมจากลุ่มน้ำเจ้าพระยากับลุ่มน้ำโขงที่แพร่กระจายอยู่ในภาคใต้ (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2560) กล่าวได้ว่าการเดินทางของนิทานกลุ่มปลาหมักสอดคล้องกับทฤษฎีการแพร่กระจายทาง วัฒนธรรม ที่วิเคราะห์การแพร่กระจายของนิทานไว่ว่านิทานหรือเรื่องเล่าที่คล้ายคลึงกันจนเกิดเป็น สำนวนต่างๆ กันในหลายถิ่น เป็นผลของการแพร่กระจายจากจุดที่ถือกำเนิดไปยังถิ่นอื่น คล้ายกับการโยน ก้อนหินลงไปใต้น้ำ ดังเช่นผิวคลื่น (Wave Like Diffusion) การแพร่กระจายจะสะดวกหรือไม่ขึ้นอยู่กับ เส้นทางติดต่อ โดยนัยดังกล่าวนี้พบว่านิทานกลุ่มปลาหมักนี้มีลักษณะการแพร่กระจายจากกลุ่มชนไท ไทย กลุ่มหนึ่งก่อน แล้วเดินทางแพร่กระจายไปยังกลุ่มอื่นหรือกลุ่มศูนย์กลางที่ชนกลุ่มนี้เข้าไปมี ปฏิสัมพันธ์ด้วย แล้วผ่องถ่ายวัฒนธรรมจากศูนย์กลางการปกครองไปสู่ส่วนภูมิภาคอื่น โดยเฉพาะภูมิภาค ที่มีความสัมพันธ์กับศูนย์กลางอย่างใกล้ชิด

แม้วันการคำกาพย์จะมีเค้าโครงเรื่องที่ถือกำเนิดจากลุ่มน้ำโขง แต่สำนวนโวหารและเนื้อหา ส่วนใหญ่ของเรื่องได้ถูกปรับเปลี่ยนไปตามภูมิปัญญาของกวีอย่างแยบยล มีคติความเชื่อและคตินิยมบาง ประการที่สำแดงถึงความเป็นท้องถิ่นอย่างเด่นชัด และแสดงให้เห็นถึงชนบทการประพันธ์ แบบสหบทหรือสัมพันธ์บท(intertextual) ที่แสดงให้เห็นว่าวรรณกรรมเรื่องหนึ่งไม่ได้ดำรงอยู่อย่าง โดดๆ แต่มีส่วนสัมพันธ์กับวรรณกรรมเรื่องอื่นในภูมิภาคเดียวกัน ในยุคสมัยเดียวกัน ทั้งโดยที่ผู้ประพันธ์ อาจรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ได้ โดยผู้ประพันธ์ได้สืบทอดคติ แนวคิด หรือสำนวนโวหารบางประการขับล่อไปใน

ทิศทางเดียวกันกับที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่องอื่น ลักษณะแบบสหพจน์สามารถจัดหมวดหมู่การวิเคราะห์ได้เป็น คตินิยมในด้านขนบการประพันธ์ และคตินิยมในด้านการปกครอง ดังนี้

คตินิยมในด้านขนบการประพันธ์

1) การสร้างโครงเรื่องและอนุภาค

1.1) การสร้างโครงเรื่องและอนุภาคที่สัมพันธ์กับวรรณกรรมท้องถิ่นอื่น

จากข้อมูลข้างต้นเห็นได้ว่าวรรณกรรมในกลุ่มปลาหมัก ได้แก่ เรื่องปลาแดกปลาหมอ อะลองปลาส้ม ของกลุ่มไท ลาว อีสาน และเรื่องพุทโธของภาคกลาง มีเค้าโครงเรื่องสัมพันธ์กับเรื่องวันการค้ากาพย์ และพุทโธคำกาพย์ ที่พบในภาคใต้อย่างเด่นชัด โดยเฉพาะการปรากฏซ้ำของเหตุการณ์หรืออนุภาคฉากของไปขายที่ปรากฏซ้ำๆ กัน ในวรรณกรรมภาคกลางและภาคใต้ สอดคล้องกับการแพร่กระจายของนิทานและกฎการซ้ำของนิทานสากล ตามกฎการแพร่กระจายของนิทานนั้นพบว่า นิทานเรื่องหนึ่งเมื่อแพร่กระจายไปจะมีการตัดทอนหรือเพิ่มเติมบางส่วนตามความสนใจของผู้ส่งและผู้รับสารเสมอ และตามกฎการซ้ำของนิทานพบว่านิทานพื้นบ้านทั่วไปมักปรากฏการซ้ำของเหตุการณ์เป็นห่วงโซ่หลายๆ ครั้งเสมอ โดยสามารถระบุเป็นโครงสร้างของเหตุการณ์ได้ โดยที่ตัวละคร เหตุการณ์ หรือวัตถุสิ่งของในเหตุการณ์สลับสับเปลี่ยนกันได้ตลอดเวลา โครงสร้างเหตุการณ์ของเรื่องปลาแดกปลาหมอ พุทโธ และ วันการนั้นมีโครงสร้างเหตุการณ์ที่เขียนแผนผังได้เป็น

ตัวเอกฝ่ายชายผู้ขี้ตบสนับลามานอมอาหาร → ตัวเอกฝ่ายชายได้ฝากขายปลานั้นไปกับพ่อค้าเรือสำเภา → เจ้าเมืองหรือชายาได้เสวยปลาจนหายป่วย/ได้ของที่พึงประสงค์ → เจ้าเมืองส่งของแลกเปลี่ยนกลับคืน → ตัวเอกชายส่งของแลกเปลี่ยนไปขายครั้งที่ 2..... → ตัวเอกฝ่ายชายส่งของแลกเปลี่ยนไปขายครั้งที่ 3..... → ตัวเอกฝ่ายชายได้พบตัวเอกฝ่ายหญิงซึ่งมีสถานะเป็นสิ่งที่แลกเปลี่ยน → มีศัตรูมาแย่งชิงตัวเอกฝ่ายหญิง(ฝ่ายหญิงมีของวิเศษ) → ตัวเอกเอาชนะศัตรูได้และครองคู่ครองเมืองอย่างมีความสุข

ส่วนอนุภาครายละเอียดของเหตุการณ์นั้นเมื่อแพร่กระจายไปยังกลุ่มชนใดก็จะถูกเพิ่มเติมด้วยคติความเชื่อและคตินิยมอันเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มชนนั้น เช่นคตินิยมเรื่องการประกอบอาหารที่สัมพันธ์กับทรัพยากรและสภาพภูมิศาสตร์ท้องถิ่น เช่น ในพื้นที่วัฒนธรรมลุ่มน้ำโขงมีวัฒนธรรมการหมักอาหารเป็นปลาร้าหรือปลาแดก และอาจอุดมไปด้วยปลาหมอซึ่งเป็นปลาน้ำจืด จึงปรากฏเรื่องปลาแดกปลาหมอแพร่กระจายในกลุ่มวัฒนธรรมนี้ เมื่อแพร่กระจายมาสู่ภาคกลางในวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำ

เจ้าพระยา คนภาคกลางก็ได้ปรับเปลี่ยนไปเป็นการถนอมอาหารแบบการย่างแทน จึงปรากฏอนุภาคปลา ซ่อนอย่างในวรรณกรรมเรื่องพุทโธ

1.2) การสร้างโครงเรื่องและอนุภาคที่สัมพันธ์กับวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้อื่นๆ

การสร้างโครงเรื่องและอนุภาคของวันการคำกาพย์ที่สัมพันธ์กับวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ อื่นๆ ปรากฏโดดเด่นในโครงเรื่องของวรรณกรรมกลุ่มนิทานหัตสคติ ดังที่สาคร บุญเลิศ (2548, น.477) ได้กล่าวถึงการผูกเรื่องของวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้กลุ่มนิทานหัตสคติไว้ว่า นิทานหัตสคติกลุ่มหนึ่งผูกเรื่องให้ ตัวเอกมีลักษณะพิเศษ ไม่เป็นที่พึงปรารถนาแก่บุคคลทั่วไป แต่ก็มีบุญวาสนาให้พบกับความสุข ความสำเร็จในชีวิตโดยไม่ต้องมีความฉลาด หลักแหลม หรือความเพียรพยายาม แต่ประการใด เช่น ความอับปัญญา ขี้เกียจและดื้อรั้นของเจ้าพุทโธ นำไปสู่โชคกลางครั้งแล้วครั้งเล่า หรือเรื่องของเจ็ดจากผู้กิน จูแต่มีพละกำลังมาก แม้พ่อแม่หาทางกำจัดแต่ก็รอดพ้นมาได้เป็นอย่างดี จนกระทั่งได้ทรัพย์เงินทองของ วิเศษ ตลอดจนได้ครองคู่กับพระธิดาผู้เลอโฉม

กล่าวได้ว่าการผูกเรื่องดังกล่าวได้สะท้อนคติความเชื่อในพุทธศาสนาเรื่องบุญหนุนนำ ตามกรรม ตัวละครเอกดังกล่าวที่ดูเสมือนชื่อเชื่อจึงได้ดิบได้ดีอย่างเหลือเชื่อ เช่นเดียวกับวันการที่ไม่ฉลาด หลักแหลมและไม่รอบคอบจึงไม่ได้เฉลียวใจว่าของแลกเปลี่ยนที่เจ้าเมืองต่างๆ ส่งคืนกลับมานั้นจะมีมูลค่า มหาศาล แต่ความซื่อเชื่อนี้เองที่กลายเป็นมนต์เสน่ห์หรือนัยสำคัญที่ทำให้เรื่องราวดำเนินไปอย่างมี อรรถรส สอดแทรกอารมณ์ขันตลอดทั้งเรื่อง และมีลักษณะเป็นเรื่องราวทำนองยั่วล้ออย่างแยบยล

นอกจากนี้เรื่องวันการคำกาพย์ยังปรากฏอนุภาคของตัวละครจากวรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์ ซึ่งกวีชาวไถ่นิยมนำมาสร้างสรรค์ใหม่ ได้แก่ ตัวละครท้าวสีเตียรสุรา และตัวละครลิงหน้ายักษ์ชื่อกระบี่ วงศ์ ซึ่งเป็นทหารของท้าวสีเตียรสุรานั้นเอง ดังข้อสังเกตของประคอง นิมมานเหมินท์ (2554, น.332) ที่ว่า

กวีไทยภาคใต้นิยมเรื่องรามเกียรติ์มาก นอกจากมีการแต่งเรื่องรามเกียรติ์หลาย ลำนวนแล้วยังมักนำอนุภาคบางส่วนจากเรื่องรามเกียรติ์ไปดัดแปลงใช้ในวรรณกรรม เรื่องอื่น ในเรื่องวันการจึงมีศึกท้าวสีเตียร มีตัวละครชื่อกระบี่วงศ์ ตัวเป็นลิงหน้าเป็น ยักษ์ เพื่อความตื่นเต้นสนุกสนานแก่ผู้อ่านผู้ฟังยิ่งขึ้น ในบรรดาวรรณกรรมที่มีเค้าโครง เรื่องคล้ายคลึงกันนี้ กล่าวได้ว่าเรื่องวันการมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมไปจากเดิมมาก ที่สุด

ข้อสังเกตข้างต้นนี้อธิบายได้ว่ากวีภาคใต้นิยมนำวรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์บางตอนมา สร้างสรรค์เป็นสำนวนภาคใต้ ได้แก่ รามเกียรติ์ฉบับบ้านควนเกย อำเภออ่อนพิบูลย์ จังหวัด

นครศรีธรรมราช เป็นต้น และนิยมนำอนุภาคตัวละครและเหตุการณ์ของเรื่องไปประยุกต์เป็นเรื่องใหม่ ดังปรากฏในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่อง เรื่องพระแสงสุริยฉาย, ไผ่สุริวงศ์, สุวรรณหงส์ (ฉบับบ้านเกาะยอ จังหวัดสงขลา), เรือนแก้วเรือนจัน, สุวรรณสิน, สุพรรณรังสี, และตรีนรายณ์

2) การเปิดเรื่อง

2.1 การเปิดเรื่องด้วยการแนะนำตัวผู้เขียน

การเปิดเรื่องด้วยการแนะนำตัวผู้เขียนเป็นเสมือนการออกตัวของกวีชาวใต้อย่างนอบน้อม บางครั้งกวีอาจคัดลอก หรือแต่งเติมใหม่บ้างก็ได้ออกตัวให้ทราบไว้ด้วย ดังบทเปิดเรื่องในวันคารคัพภพว่า

รูปชื่อท่อมผู้เขียนแม่เพี้ยนผิด	หมุ่บัณฑิตเห็นด้วยช่วยซ่อมใส่
อย่างนั่งทำสำนวนให้กวนใจ	ตู่ข้าไชรี้ฝึกสอนยังอ่อนความ
ใครฟังเรื่องวันการทำนทั้งสิ้น	อย่ากล่าวนิพนทว่าข้าขอห้าม
วาจาจิตคิดปลงลงให้งาม	ให้ต้องตามบาลีในที่ทาง

2.2 การเปิดเรื่องด้วยบทประณามพจน์

บทประณามพจน์ในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้นิยมขึ้นต้นด้วยการไหว้พระพุทธรูปเจ้า ไหว้ลายลักษณ์ ไหว้พระพุทธรูป พระธรรมคุณ และพระสังฆคุณ เน้นการบูชาพระรัตนตรัย อุปัชฌาย์ พ่อแม่ หรือแม่พระธรณี ตลอดจนไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งปวงในคติผีและพราหมณ์ ซึ่งมีลักษณะแตกต่างจากวรรณกรรมภาคกลางที่มักมีบทประณามพจน์ที่อ้างถึงบารมีของพระมหากษัตริย์เป็นสำคัญ ดังบทประณามพจน์ในเรื่องวันการคัพภพว่า

หัตถ์ตั้งเหนือเศศ	ต่างประทุมเมศยอไหว้ไป
พุทธังสั่งสอนใจ	ให้แจ้งในอุระพา
ธัมมังเห็นดูด้วย	มาชูก่อนนำอักขรา
ให้เฟื่องเรืองวิชา	พระสังฆาช่วยชี้แจ้ง

เป็นที่น่าสนใจเหตุใดวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้จึงละเลยที่จะกล่าวบทประณามพจน์เพื่อสดูดี บารมีของกษัตริย์เช่นวรรณกรรมภาคกลาง ข้อสังเกตนี้พอจะวินิจฉัยได้ว่าเหตุที่วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ไม่อ้างบารมีกษัตริย์ไว้ในบทประณามพจน์ เนื่องจากบารมีของผู้ปกครองในท้องถิ่นภาคใต้ได้สัมพันธ์

แนบแน่นอยู่ในคติพุทธทางศาสนา การกล่าวบทประณามพจน์โดยอ้างถึงبارมีของพระพุทธศาสนานั้นก็เปรียบเสมือนการแสดงความรักพบนอบต่อกษัตริย์อยู่ในที่ ดังที่สุริวงค์ พงศ์ไพบูลย์(2547, น.665) กล่าวว่าอาณาจักรนครศรีธรรมราชได้ใช้กุศโลบายการนำวิถีและพลังทางศาสนจักรมาค้ำจุนราชอาณาจักรตั้งแต่ตามพรลิงค์เป็นต้นมาจนได้สมญานามว่า ศรีธรรมราชนคร จนถึงยุคเมืองสิบสองนักษัตร มีการใช้วรรณกรรมพุทธศาสนาสร้างศรัทธาของพุทธศาสนิกชน ให้เกิดจิตสำนึกร่วมกัน

3) การสืบชนบทกลวิธีการดำเนินเรื่อง

กลวิธีการดำเนินเรื่องในวันการคำกาพย์มีส่วนคล้ายคลึงกับการดำเนินเรื่องของวรรณกรรมมรดก แต่ต่างกันโดยการใช้ภาษา ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพภูมิศาสตร์ตลอดจนคตินิยมบางประการ

3.1) บทเทพอุ้มสม

ในวรรณกรรมมรดกของไทยเรื่อง อนิรุทธคำฉันท์และสมุทรโฆษคำฉันท์มีตอนเทพอุ้มสมคล้ายคลึงกันโดยในเรื่องอนิรุทธคำฉันท์และสมุทรโฆษคำฉันท์ มีเทพารักษ์แสดงบทบาทเป็นผู้ชักนำให้คู่พระนางได้อุ้มสมกัน ในเรื่องวันการคำกาพย์ก็เช่นกันโดยเทพที่มีบทบาทชักนำพระนางคือวันการและนางวันพุดให้ได้มาพบรักกันคือพระวิษณุกรรมหรือพระพิชฌุกรมซึ่งเป็นเทพตามคติพราหมณ์ที่ได้รับการกล่าวถึงบ่อยครั้งในวรรณกรรมภาคใต้โดยเฉพาะในบททำขวัญ ในเรื่องวันการพระวิษณุกรรมมีบทบาทหลากหลายนับตั้งแต่คอยช่วยเหลือนางวันพุดให้สามารถรบกับท้าวสี่เศียรอรุณจนได้รับชัยชนะและนำนางวันพุดซ่อนในหีบกลเพื่อมาพบกับวันการ เมื่อพระนางทั้งสองได้พบกันบทบาทของพระวิษณุกรรมในร่างแปลงของสาวงามก็ยุติบทบาทลง

3.2) บทอัศจรรย์หรือบทสมห้อง

บทอัศจรรย์ที่พระนางพลอดรักกันในวรรณกรรมไทย ได้รับการปรุงแต่งด้วยความงามเชิงวรรณศิลป์และมีลักษณะของการใช้คำและสำนวนโวหารชั้นสูง แต่บทอัศจรรย์ในเรื่องวันการคำกาพย์ก็เลือกใช้ภาษาถิ่นและนำเสนอผ่านลีลาเชิงขบขัน เนื่องจากภาษาถิ่นมักสัมพันธ์กับอารมณ์ขันเป็นทุนเดิมอยู่ก่อน อย่างไรก็ตามกวีชาวใต้ก็ให้เนื้อที่กับบทพรรณนาดังกล่าวนี้อย่างน้อยไปกว่าวรรณกรรมไทยทั่วไป เพียงแต่มีลีลาหยอกเอนของพระนางตามแบบฉบับปักษ์ใต้ที่ไม่แตกต่างไปจากบทสมห้องของหนังตะลุง ดังตอนหนึ่งในเรื่องวันการคำกาพย์ว่า

วันการนั่งน่านช้า	ชมยุพาสุดามาลัย
หอมกลิ่นประทีนหวาน	ใจพาล่านพาล่านใครดมแล
ปากว่ากิดเหลือกิด	ถดที่หิดจนเข้าแค
นางว่าอย่ามาแห่	แคช้านักจะเกิดความ

3.3) บทชมธรรมชาติ

บทชมธรรมชาติในเรื่องวันการคำกาพย์ปรากฏในตอนที่ทำวสี่เศียรอรุณายกพลไปรบกับเมือง
ปัญจา และตอนที่วันการ วันพุธ พร้อมต่ายายออกเดินทางไปเสกหรือชบเมืองใหม่ ดังว่า

สุกร่ามงามทรสาย	ลูกย้ายย้ายห้อยถึงดิน
ท่านท้าวเจ้าอรุณ	ยินดีรีนขึ้นพระทัย
ชมพันธุ์ฝูงสุกณี	เกาะพุกช้อยู่ไสว
ไก่อ่านกหว้าไพร	เล่นลกลกยกเฉียวกิน

บัดนั้นตาเต่า	ชี้ให้สองเจ้า	ชมไม้نبัพ
ทั้งศรีสะเก	ลูกชายด้วยกัน	เข้าในไพรวัน
ชมพันธุ์รุกข		
ยอมยุ่มชุมพู	สาเกสาคุ	สาเหล้าสาหลา
เสาวรสเสาวรัตน์	คนตัดคนทา	จิกน้ำจันทมา
กระดาดลาดลง		

3.4) บทชมความงามของสตรี

บทชมความงามของสตรีในเรื่องวันการคำกาพย์ได้กล่าวชมความงามของนางวันพุธ ซึ่งงาม
พร้อมด้วยลักษณะหน้าตา รูปร่าง และผิวพรรณ ตามสูตรความงามของหญิงสาวชาวสยาม แต่ได้
สอดแทรกคติความงามของสตรีชาวใต้เพิ่มเติมดังที่ปรากฏในคติชมความงามของสตรีที่พบในวรรณกรรม
ท้องถิ่นภาคใต้ทั่วไปได้แก่การชมสตรีที่ตกกลิ่นมาลาหรือกลิ่นดอกไม้ในวัยแรกสาวว่าเป็นสาวงามชวน
หลงใหล ดังว่า

นรลักษณ์สิบสอง	คิ้วต่อคอป้อง	พระศอสมเศียร
พระกรของนาง	คืออย่างลำเทียน	ผิวเนียนางเนียน
เนตรดั่งเพชรนิล		
เกศาหอมหวาน	ดุจกลิ่นลำตวน	เทพเจ้าด้าวตัน
พระบาทนวลน้อง	ไปหมองราคน	เดินอย่างนาริน

กินรีเยื้องกราย

อรชรอ่อนแอ้น	ราคาห้าแสน	สุวรรณพรรณราย
แขนคือวงศ	ชดช้อยห้อยกราย	ตกเกลื่อนดอกไม้
ชายเห็นเป็นฝัน		

๔) การใช้สำนวนโวหารและแนวคิดพ้องหรือล้อกับกับวรรณกรรมเรื่องอื่น

เรื่องวันการคำกาพย์ปรากฏบทสมห้อยที่คล้ายคลึงกับบทอัครรรยของนางกากีกับพญาครุฑ ในกากีคำกลอน วรรณกรรมเอกของเจ้าพระยาพระคลังหน โดยแสดงแนวคิดเรื่องอำนาจของ ความเส่นหาว่ายอมบัพญาให้หญิงชายหลงลืมทุกสิ่ง แต่ต่างกันตรงที่กากีคำกลอนแสดงฉาภิมานฉิมพลีที่ สวยงามอลังการ และมีบทเส่นหาอันเฝ้ายวนชวนหลงไหล แต่วันการคำกาพย์แสดงฉาภิในหีบที่นางวันพุธ อาศัยอยู่และโน้มนำให้เกิดอารมณ์ขันด้วยคำศัพท์และสำนวนทองถิ่น ดังว่า

ครุฑลีมลงเล่นโนนดาด	วรรณภูมิมีมโหศวรรย
ครุฑลีมลงเล่นสัถภัณฑ์	สุดาจันทรลีมพัคตรพระภัสดา
ครุฑลีมร่อนเล่นโพยมบน	นฤมลลีมสนทสนิทหน้า
ครุฑลีมไล่คาบนาคา	กัลยาลีมเล่นอุทยาน
ครุฑหลงชมทรงสมรขึ้น	นางหลงรึนรสิทธิพิภพษาศาล
ครุฑละเลิงหลงเชิงยุพาพาล	เยวมาลย์หลงเล่ห์ประหลาดโลม
ครุฑหลงกลืนแก้วขจรขึ้น	นางหลงขึ้นรสิทธิอันเฉิดโฉม
ครุฑหลงกระบวนชวนตระโบม	นางหลงโสมนัสในสุภณ

(กากีคำกลอน)

วันการฉวยมือชัก	ลากใส่ตักกอดนางไว้
นางเอยถึงวันตาย	มิปล่อยให้เจ้างามไป
อิสตรียังมีกระบวน	พึงพอควรอย่าเสียใจ
สองสนิทสองมิตรไม	ใจต่อใจกรากถึงกัน
วันการลีมตายาย	นางโฉมฉายลีมโศศวรรย
วันการลีมรสมัน	นางเวยวัลย์ลีมสนมใน
วันการลีมแลควาย	นางโฉมฉายลีมปรางชัย
วันการลีมแอกไถ	นางทราวม้วยลีมเตียงทอง

(วันการคำกาพย์)

คตินิยมในการปกครอง

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีบทละครเรื่องรามเกียรติ์ซึ่งแสดงอำนาจของกษัตริย์ผ่านตัวละครเอกคือพระรามด้วยคติความเชื่อว่าพระรามคือพระนารายณ์อวตารลงมาในเมืองมนุษย์เพื่อปราบทุกข์เข็ญ อันสื่อความหมายว่าพระเจ้าแผ่นดินคือมหาเทพผู้มาจุติเป็นพระราชตามคติพราหมณ์นั่นเอง ฉะนั้นผู้อยู่ในฐานะผู้ปกครองเมืองก็คือผู้ที่มีบุญบารมีหรือบุญญาธิการเหนือคนธรรมดาทั้งหลาย

อุดมการณ์ของรัฐแบบจักรวาลจึงเป็นอุดมการณ์ที่ผนวกคติความเชื่อตามอิทธิพลของศาสนาพราหมณ์และพุทธศาสนาเข้าด้วยกัน หรือเกิดการผสมกลมกลืนระหว่างคติแบบธรรมราชากับเทวราชา กษัตริย์เป็นสมมติเทพและพระราชอำนาจนั้นจะสามารถปกครองอาณาประชาราษฎร์ให้สมบูรณ์พูนสุขได้ด้วยบุญบารมีของพระราชผู้ทรงธรรมนั่นเอง

ในเรื่องวันการคำกาศมีการอ้างอิงถึงตัวละครในชั้นสูงอยู่มากนับตั้งแต่เจ้าเมืองที่วันการได้ฝากสินค่าไปขาย ตลอดจนข้าศึกคือท้าวสี่เศียรอสุราที่มีการบรรยายถึงการแต่งเครื่องทรงแบบกษัตริย์ตามอย่างตัวละครยักษ์ที่เป็นกษัตริย์ในรามเกียรติ์ อย่างไรก็ตามการสร้างเมืองใหม่ของนางวันพุดด้วยการใช้ดวงแก้ววิเศษเนรมิตเมืองขึ้นมา อาจโน้มนำให้คิดได้ว่าเมืองใหม่ของนางวันพุดไม่ได้ตั้งขึ้นตามคติแห่งรัฐจักรวาล ทว่าอาณานิคมที่นางวันพุดมีก็เป็นอาณานิคมที่ติดตัวนางมาแต่กำเนิดจากครรภ์ของพระมเหสีแห่งเมืองปัญญา ซึ่งเป็นชนชั้นนำตามความคิดในรัฐแบบจักรวาล นางไม่ได้เกิดมาจากกระบอกไม้ไผ่ หรือจากพืชพันธุ์ใดๆ นางวันพุดจึงดำรงอยู่ได้ด้วยอำนาจที่ยังพัวพันอยู่กับรัฐจักรวาล ทั้งนางยังมีฐานะเป็นเครื่องบรรณาการแก่บุคคลที่บิดาของนางพึงใจ อันสืบทอดคตินิยมของรัฐแบบจักรวาลอย่างเด่นชัดแม้นางจะพึงใจรักใคร่กับวันการตามแนวคิดเรื่องบุญกรรมหรือเทพอุ้มสมก็ตาม การมอบนางให้แก่วันการพร้อมกับแก้วกายสิทธิ์ประจำตัวของนางเท่ากับบิดาของนางได้พิพากษานางและวันการแล้วว่าให้ครองคู่กันและสามารถสร้างเมืองใหม่ได้ดังประสงค์ นอกจากนี้ในเนื้อเรื่องเกี่ยวกับชาติกำเนิดของวันการ จะเห็นได้ว่าวันการเมื่อสิ้นบุญบิดามารดาแม้จะเป็นบุตรเศรษฐีและมีศักดิ์เป็นหลานลุงของพระเจ้าแผ่นดินก็ตาม มรดกที่วันการพึงได้รับตามสิทธิ์แห่งทายาทนั้นก็ถูกริบเป็นของหลวงโดยสิ้น เท่ากับชี้ให้เห็นว่ามารดาของวันการแม้มีศักดิ์เป็นน้องของพระราชแต่นางก็เลือกที่จะครองคู่กับสามัญชนศักดิ์แห่งการเป็นบุคคลในชั้นสูงจึงถูกลิดรอนลงตามคติแห่งรัฐจักรวาลที่ถือว่าอำนาจของชนชั้นปกครองต้องสืบทอดผ่านสายเลือดอันผ่านมาทางบุรุษเพศเท่านั้น เช่นนี้แล้วย่อมแสดงให้เห็นว่าเรื่องวันการจึงยังมีคตินิยมแห่งรัฐจักรวาลแสดงให้เห็นอยู่มากสอดคล้องกับทัศนะของชวน เพชรแก้ว และ ปรีชา นุ่นสุข(ม.ป.ป.:244 - 245) ในเรื่องค่านิยมทางการปกครองที่สะท้อนผ่านวรรณกรรมปักษ์ใต้ว่า “วรรณกรรมท้องถิ่นนครศรีธรรมราชได้ยกย่องพระมหากษัตริย์ในฐานะสมมติเทพ หรือเจ้าซึ่งอยู่เหนือชีวิตและความทุกข์ยากของคนทั้งปวง คำสั่งของพระมหากษัตริย์หรือผู้นำถือเป็นกฎหมายใครฝ่าฝืนจะได้รับโทษหนัก ” เช่น ใน

ห้องเรื่องสุบินสำนวนเก่า ตอนพระเจ้าแผ่นดินสั่งเสนาให้ไปเลือกพรานป่า โดยเสนาอำมาตย์ต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด และในเรื่องพระรส หรือพระรถเสน ตอนพระรถสิทธิ์สั่งให้ควักตานางสิบสอง แม้เป็นคำสั่งที่ผิดพลาดก็ไม่มีผู้ใดกล้าขัดขึ้น เป็นต้น

คติชนที่ปรากฏในเนื้อเรื่อง

ความเชื่อในเรื่องกรรม อุเบกขา และอำนาจวาสนา

เรื่องวันการนี้มีผู้วิเคราะห์ไว้ว่า มีแนวคิดที่แสดงอารมณ์ขันอย่างไม่เลือกชั้นวรรณะ ชี้ให้เห็นหลักธรรมตามพุทธศาสนา ในแง่ของการทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว หรือหลักบุญกรรมและอำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คอยช่วยเหลือมนุษย์ (ชวน เพชรแก้ว และปรีชา นุ่นสุข, ม.ป.ป. : 98) และ คนที่มีบุญวาสนาย่อมประสบโชคเสมอ (ณัฐวุฒิ สุทธิสงคราม, 2522 :201) และดูเหมือนจะสะท้อนความคิดเรื่องการปล่อยวางตามคติในพุทธศาสนาให้เห็นอยู่ด้วย การประสบความทุกข์ของท้าวปัญญา แต่กลับมีพฤติกรรมเหมือนไม่ทุกข์ไม่ร้อนจึง “ซื่อห่อหมกมานั่งกิน” นั่นก็เชื่อว่าพระองค์จะไม่ไยดีกับทุกข์นั้นก็หาไม่ แต่พระองค์ตระหนักในกฎแห่งธรรมชาติจึงปล่อยวางอย่างอุเบกขา สะท้อนคติความเชื่อตามกฎไตรลักษณ์ตามแนวทางแห่งพุทธศาสนาอย่างแยบคาย (ชัยวุฒิ พิชะกุล, สัมภาษณ์เมื่อ 9 เมษายน 2556)

เรื่องวันการคำกาพย์ได้สะท้อนให้เห็นอารมณ์ขันที่แยบคายของชาวใต้ในทำนองล้อเลียนชนชั้นสูง และอาจมีนัยแห่งการระบายความรู้สึกต่อต้านต่ออำนาจของผู้ปกครอง จึงทำให้ตัวละครซึ่งเป็นชนชั้นสูงมีวิถีชีวิตการกินอยู่และประพฤติปฏิบัติเช่นชาวบ้านธรรมดา ทั้งแฝงนัยแห่งความเชื่อในพุทธศาสนาเรื่องบุญหนุนนำตามกรรม วันการที่ดูเสมือนซื่อเซ่อจึงได้ดิบได้ดีอย่างเหลือเชื่อ อย่างไรก็ตามวัฒนธรรมการสร้างเรื่องขบขันและล้อเลียนชนชั้นสูงนี้ก็ปรากฏให้เห็นในคติชาวบ้านหรือวรรณกรรมท้องถิ่นโดยทั่วไปทั่วทุกภูมิภาค และ“ไม่ว่าชาติใดภาษาใด อารมณ์ขันมักจะแสดงออกในรูปของศิลปะพื้นบ้านเป็นส่วนใหญ่” (เจตนา นาควัชร, 2542, น. 68) แม้ว่าวรรณกรรมเรื่องนี้จะสำแดงความเป็นนิทานหาคดีอย่างชัดเจน แต่ก็ไม่ได้แฝงคุณค่าสำคัญทั้งในด้านแนวคิด และขนบการประพันธ์อันมีเอกลักษณ์

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมดสรุปได้ว่าคตินิยมและคติชนที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่อง “วันการคำกาพย์” ได้ทำหน้าที่อธิบายสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชาวภาคใต้ในยุคสมัยของผู้ประพันธ์ รวมทั้งได้อธิบายการดำรงอยู่ของวรรณกรรมท้องถิ่นที่มีส่วนสัมพันธ์กับวรรณกรรมท้องถิ่นอื่นอย่างเด่นชัด

เอกสารอ้างอิง

เจตนา นาควัชร. 2542. *ทฤษฎีเบื้องต้นแห่งวรรณคดี*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ ศยามชวน เพชรแก้ว และ ปรีชา นุ่นสุข. ม.ป.ป.. *วรรณกรรมท้องถิ่นนครศรีธรรมราช*. นครศรีธรรมราช :

วิทยาลัยครุนครศรีธรรมราช.

ชวน เพชรแก้ว. 2548. “วันคาร์คาคาพย์” ใน *วรรณกรรมทักษิณ วรรณกรรมคัตสรร เล่มที่ 6*.

สุราษฎร์ธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. หน้า 225 – 282.

ชัยวุฒิ พิชะกุล. 2547. “อัตลักษณ์และพลวัตวรรณกรรมกลุ่มประวัติศาสตร์พงศาวดารและตำนาน” ใน *วรรณกรรมทักษิณ วรรณกรรมปริทัศน์*. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. หน้า 363 – 374.

ชัยวุฒิ พิชะกุล. ผู้ให้สัมภาษณ์. ธวัชรัตน์ พรหมวิเศษ ผู้สัมภาษณ์. เมื่อ 9 เมษายน 2556 ณ สถาบันทักษิณคดีศึกษา สงขลา.

ณัฐวุฒิ สุทธิสงคราม. 2522. *วรรณกรรมปักษ์ใต้*. กรุงเทพฯ ฯ :สำนักพิมพ์เรืองศิลป์.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. 2538. “คติที่เกี่ยวกับรัฐของประชาชนไทยในวรรณกรรมปักษ์ใต้”. ใน *ชาติไทย, เมืองไทย, แบบเรียนและอนุสาวรีย์*. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์มติชน. หน้า 6 – 44

ประคอง นิมมานเหมินท์. 2554. *ไขแก้วคำแพง พินิจวรรณกรรมไทย – ไทย*. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สาคร บุญเลิศ. 2547. “อัตลักษณ์และพลวัตวรรณกรรมกลุ่มนิทานประโลมโลกและหส์คดี” ใน *วรรณกรรมทักษิณ วรรณกรรมปริทัศน์*. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. หน้า 473 – 479.

สุจิตต์ วงษ์เทศ. *วรรณกรรมสองฝั่งโขง และลุ่มน้ำเจ้าพระยา แพร่ลงคาบสมุทรภาคใต้*. สืบค้นจาก <http://www.sujitwongthes.com/2013/05/weekly03052556/> เมื่อ 20 ธันวาคม 2559.

สุธิวศ์ พงศ์ไพบูลย์. 2547. “วรรณกรรมทักษิณกับการจรโลงอาณาจักรศรีธรรมราชนคร” ใน *วรรณกรรมทักษิณ วรรณกรรมปริทัศน์*. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. หน้า 665 – 672.

สุธิวศ์ พงศ์ไพบูลย์. 2547. “วรรณกรรมทักษิณกับระบบอำนาจ” ใน *วรรณกรรมทักษิณวรรณกรรมปริทัศน์*. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. หน้า 693 – 703.

ที่ ศธ 0512.69 / 029

ไทยศึกษา
Institute of Thai Studies, Chulalongkorn University

สถาบันไทยศึกษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

วันที่ 19 มกราคม 2560

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์บุคลากรในสังกัดเป็นวิทยากรในงานประชุมวิชาการ
“วรรณกรรมทักษิณศึกษา: อดีต ปัจจุบัน อนาคต”

เรียน คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการประชุมวิชาการ วรรณกรรมทักษิณศึกษา: อดีต ปัจจุบัน อนาคต

ด้วยสถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับ หลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย คณะ
ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี มีดำริจัดงานประชุมวิชาการ วรรณกรรมทักษิณศึกษา:
อดีต ปัจจุบัน อนาคต ระหว่างวันที่ 9-10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์
ธานี เพื่อเป็นการส่งเสริมการศึกษาและวิจัยวรรณกรรมภาคใต้ของไทยให้เข้มแข็งขึ้น รวมทั้งยังเป็
นการเปิดโอกาสให้มีการสร้างเครือข่ายเพื่อการวิจัยและสร้างกลุ่มหัวข้อวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อภูมิภาค

คณะผู้จัดการประชุมได้พิจารณาคัดเลือกบทความของ อาจารย์ธวัชรัตน์ พรหมวิเศษ
อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
ยะลา เพื่อนำเสนอในหัวข้อด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาในวรรณกรรมทักษิณ จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์บุคลากรในสังกัดท่านเป็นวิทยากรบรรยาย หัวข้อ คตินิยมและคติชนปักษ์ใต้ใน
วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้: กรณีศึกษาวันคารคำกาพย์ ในวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 เวลา
13.40 – 14.10 น.

สถาบันไทยศึกษา ใคร่ขอขอบพระคุณในความอนุเคราะห์ของท่านมา ณ ที่นี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจิตรา จงสิตยวัฒนา)

ผู้อำนวยการสถาบันไทยศึกษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การประชุมวิชาการระดับชาติ
โครงการพัฒน์ไทยศึกษานานาชาติเพื่อพัฒนาสังคมไทย
สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ENITS

ไทยศึกษา

วรรณกรรมทักษิณศึกษา อดีต ปัจจุบัน อนาคต

๙ - ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ห้องประชุม GA ๑๐๔ อาคารเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา

ลงทะเบียนโทร. ๐๘๑-๗๓๘-๐๓๔๒ (ผศ.ณัฐา วิพลชัย) โทรสาร ๐๗๗-๕๑๓-๓๖๑
e-mail: thaimajor56@gmail.com ภายในวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๐

ไทยศึกษา ENITS
Institute of Thai Studies Chulalongkorn University

โครงการประชุมวิชาการระดับชาติ เรื่อง วรรณกรรมทักซิณศึกษา: อดีต ปัจจุบัน อนาคต

โครงการพัฒนาศึกษานานาชาติเพื่อการพัฒนาสังคมไทย

สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ณ ห้องประชุม GA 104 อาคารเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วันที่ 9 - 10 กุมภาพันธ์ 2560

หลักการและเหตุผล

สภาพภูมิประเทศของภาคใต้มีอาณาบริเวณติดกับทะเลมากจึงส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมจากหลากหลายแหล่งอารยธรรม ทั้งด้วยเหตุผลทางการค้าขาย และการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานเพื่อหาพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ ในการประกอบอาชีพ ดังจะเห็นได้ว่านักประวัติศาสตร์หลายกลุ่มได้ให้ความสนใจพัฒนาการทางสังคมของภาคใต้ เพื่อการทำความเข้าใจการเคลื่อนย้ายของคนและการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ในการประกอบอาชีพ ภาพสะท้อนอย่างหนึ่งที่สำคัญของความรุ่มรวยในความหลากหลายนั้นคือ “ภาษาและวรรณกรรม” เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ภูมิภาคใต้อุดมไปด้วยรูปแบบวรรณกรรมที่หลากหลาย ทั้งที่สืบทอดแบบมุขปาฐะและการสืบทอดแบบลายลักษณ์ รวมทั้งภาษาที่ใช้ก็มีพัฒนาการที่ก้าวไกล มีคลังคำที่สามารถเลือกใช้มาก รวมทั้งรูปแบบการประกอบสร้าง ภาษาและวัฒนธรรมก็มีระเบียบวิธีที่น่าสนใจ การศึกษารูปแบบของภาษาและวรรณกรรมโดยเฉพาะในพื้นที่ในภาคใต้จึงจะเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยให้เข้าใจสภาพสังคมวัฒนธรรมและการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันของกลุ่มชนในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี

ระเบียบวิธีการศึกษาวิจัยถือเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งที่จำเป็นต่อการทำความเข้าใจภาษาและวรรณกรรมอย่างเป็นระบบการจัดกิจกรรมทางวิชาการที่เปิดโอกาสให้ผู้สนใจศึกษาภาษาและวรรณกรรมภาคใต้

ได้มาแลกเปลี่ยนความรู้ ทักษะในการวิจัย และร่วมเรียนรู้ระเบียบวิธีการศึกษาภาษาและวรรณกรรมที่เหมาะสมกับสภาพสังคม ภูมิประเทศ และวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ จักเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการสร้างและขยายองค์ความรู้ด้านวรรณกรรมทักษิณศึกษาอย่างยั่งยืนสืบไป

สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาวิจัยภาษาและวรรณกรรมภาคใต้ จึงได้ร่วมมือกับ หลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จัดประชุมวิชาการระดับชาติเรื่อง “วรรณกรรมทักษิณศึกษา : อดีต ปัจจุบัน อนาคต” เพื่อเป็นการส่งเสริมการศึกษาและวิจัยวรรณกรรมภาคใต้ของไทยให้เข้มแข็งขึ้น รวมทั้งยังเป็นการเปิดโอกาสให้มีการสร้างเครือข่ายเพื่อการวิจัยและสร้างกลุ่มหัวข้อวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อภูมิภาค

วัตถุประสงค์

1. เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับภาษาและวรรณกรรมทักษิณ ทั้งในแง่ของระเบียบวิธีการศึกษา และผลการศึกษาวิจัยที่เกิดจากคนท้องถิ่น
2. เพื่อขยายผลการจัดกิจกรรมทางวิชาการและการบริการวิชาการของสถาบันสู่สาธารณะ
3. เพื่อประชาสัมพันธ์โครงการวิวัฒนาการไทยศึกษานานาชาติเพื่อการสังคมไทย สิ่งพิมพ์และกิจกรรมของสถาบันไทยศึกษา

ผู้รับผิดชอบ

สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

การดำเนินการ

การประสานงานและจัดเตรียมงาน : ธันวาคม 2559 - กุมภาพันธ์ 2560

การจัดประชุมวิชาการ : 2 วัน (9 - 10 กุมภาพันธ์ 2560)

เป้าหมาย

อาจารย์ / นักวิชาการ / นักวิจัย	100	คน
นิสิต / นักศึกษา / นักเรียน	100	คน
ผู้สนใจทั่วไป	100	คน
<u>รวม</u>	<u>300</u>	<u>คน</u>

วัน เวลา และสถานที่จัดการประชุม

วันที่ 9 - 10 กุมภาพันธ์ 2560 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้เข้าร่วมประชุมตระหนักและเห็นคุณค่าของภาษาและวรรณกรรมในฐานะมรดกทางวัฒนธรรม
2. ผู้เข้าร่วมประชุมเห็นความเชื่อมโยงของงานวิจัยที่สถาบันไทยศึกษาสนับสนุนกับสังคมและวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความสนใจของท้องถิ่น
3. สร้างเครือข่ายนักวิจัยภาษาและวรรณกรรมทักษิณ เพื่อการต่อยอดการวิจัยในท้องถิ่นอย่างเข้มแข็ง
4. โครงการวิวัฒน์ไทยศึกษานานาชาติเพื่อการสังคมไทย ได้เป็นที่รู้จักในวงภูมิภาคมากยิ่งขึ้น

ไทยศึกษา ENITS
Institute of Thai Studies Phuladonon Italian

กำหนดการประชุมทางวิชาการระดับชาติเรื่อง "วรรณกรรมทักษิณศึกษา : อดีต ปัจจุบัน อนาคต"

โครงการวิวัฒน์ไทยศึกษานานาชาติเพื่อการพัฒนาสังคมไทย : ENITS

สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

วันที่ 9 - 10 กุมภาพันธ์ 2560

ณ ห้องประชุม GA 104 อาคารเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2560

08.30 - 09.00 น.	ลงทะเบียน
09.00 - 09.30 น.	พิธีเปิด โดยอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
09.30 - 10.30 น.	ปาฐกถา : ความสัมพันธ์ของภาษากับวรรณกรรมในวรรณกรรมทักษิณศึกษา
ศาสตราจารย์ ดร.ดวงมน จิตรจำนงค์
ผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

10.30 - 12.00 น.	ย้อนอดีต แลปัจจุบัน เห็นอนาคตวรรณกรรมทักษิณ วิทยากร : 1. ศาสตราจารย์ชวน เพชรแก้ว ภาควิชาบัณฑิตสาขาวรรณศิลป์ ราชบัณฑิตยสภา 2. รองศาสตราจารย์ประพนธ์ เรืองณรงค์ ประธานคณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมถิ่นใต้ ราชบัณฑิตยสภา 3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรทิพย์ วนรัฐกาล อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ผู้ดำเนินรายการ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณัฐา วิพลชัย อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
12.00 - 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 - 16.00 น.	นำเสนอหัวข้อด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาในวรรณกรรมทักษิณ เป็นรายบุคคล จำนวน 4 คน คนละ 30 นาที ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะ 10 นาที ผู้ทรงคุณวุฒิ : 1. ศาสตราจารย์ชวน เพชรแก้ว 2. รองศาสตราจารย์ประพนธ์ เรืองณรงค์ 3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรทิพย์ วนรัฐกาล
13.00 - 13.40 น.	ความหมายและภาพลักษณ์ของ“กินอหฺรา”ในมุมมองของคนใต้ วิทยากร : รองศาสตราจารย์ ดร.พรพันธุ์ เขมคุณาศัย อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
13.40 - 14.20 น.	คตินิยมและคติชนปักษ์ใต้ในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ : กรณีศึกษาวันคาราคาพย์ วิทยากร : อาจารย์ธวัชรัตน์ พรหมวิเศษ

	อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
14.20 - 15.00 น.	“อักษรเลข” : รหัสลับในการสื่อสารโบราณกับการนำมาใช้ใน วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ วิทยากร : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณัฐา วิพลชัย อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
15.00 - 15.40 น.	จากบทเพลง “แต่ก่อน” ถึงวรรณกรรม “เรื่องจากคุณปู่” กลวิธีทางวรรณศิลป์กับการบอกเล่าเรื่องราวปักษ์ใต้ วิทยากร : อาจารย์วัชรนันท์ ชูทัพ อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2560

08.30 - 09.00 น.	ลงทะเบียน
09.00 - 10.00 น.	พัฒนาการอักษรที่ใช้บันทึกในวรรณกรรมทักษิณ วิทยากร : อาจารย์ชะเอม แก้วคล้าย ผู้เชี่ยวชาญภาษาโบราณระดับ 9 กรมศิลปากร
10.00 - 11.00 น.	สถานภาพและการอนุรักษ์วรรณกรรมทักษิณชั้นปฐมภูมิ วิทยากร : อาจารย์จรัญ ทองวิไล ผู้เชี่ยวชาญเอกสารโบราณ หอสมุดแห่งชาติกาญจนาภิเษก กรมศิลปากร
11.00 - 12.00 น.	นำเสนองานวิจัยวรรณกรรมทักษิณในรอบทศวรรษ
11.00 - 11.30 น.	วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับละครชาวบ้านภาคใต้ : สาระดีและการสืบทอด

	วิทยากร : อาจารย์วินัย สุกใส อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
11.30 - 12.00 น.	วรรณกรรมเรื่องพุทธทำนาย : สารัตถะและการสืบทอด วิทยากร : คุณค่านวณ นวลสนอง ข้าราชการบำนาญสถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ
12.00 - 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 - 14.30 น.	นำเสนองานวิจัยวรรณกรรมทักษิณในรอบทศวรรษ (ต่อ)
13.00 - 13.30 น.	วรรณกรรมคำสอนภาคใต้ “ฉบับพิมพ์เล่มเล็ก” : การสืบทอดและการสร้างสรรค์ด้านคำสอน วิทยากร : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชลินจ์ จินนุ่น อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
13.30 - 15.00 น.	การจัดการเรียนการสอนวรรณกรรมทักษิณ วิทยากร : อาจารย์ชวิน พงษ์ผจญ อาจารย์ประจำภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
15.00 - 15.30 น.	พิธีปิด

หมายเหตุ : รับประทานอาหารว่างในห้องประชุม